

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Vicelanråd

Harry Jansson

Föredragande

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

Justerat

Nr 56

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om Försvarsmaktens handräckning till polisen och till vissa andra lagar som gäller handräckning

ÅLR 2022/1456

198 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt lämna utlåtande enligt **bilaga 1**.

Nr 57

Justitieministeriets begäran om att utse en sakkunnigmedlem till en parlamentarisk uppföljningsgrupp som tillsätts för beredningen av reformen av beredskapslagen.

ÅLR 2022/1705

199 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt besvara Justitieministeriet enligt **bilaga 2**.

Hänvisning
RP 106/2021 rd

Riksdagens förvaltningsutskott
HaV@eduskunta.fi

Kontaktperson
Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Skriftligt sakkunnigttrande över RP 106/2021 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om Försvarsmaktens handräckning till polisen och till vissa andra lagar som gäller handräckning

Ålands landskapsregering har beretts tillfälle att inkomma med ett skriftligt sakkunnigttrande över RP 106/2021 rd regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om Försvarsmaktens handräckning till polisen och till vissa andra lagar som gäller handräckning.

Landskapsregeringen har tidigare lämnat utlåtande i ärendet till Inrikesministeriet den 22 januari 2021 (ÅLR 2020/8694).

Landskapsregeringens utlåtande:

Landskapsregeringen konstaterar inledningsvis att förslaget innehåller en korrekt generell beskrivning av Ålands demilitarisering.

Vidare konstaterar landskapsregeringen att den föreslagna lagstiftningen inte ska tillämpas då Ålands polismyndighet begär handräckning från Försvarsmakten. Det föreslås inte heller några bestämmelser om Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets handräckning direkt till landskapets myndigheter. Sådan handräckning sker i stället med stöd av 31 § självstyrelselagen för Åland som stadgar att riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsregeringen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen. I förslaget har självstyrelselagens behörighetsfördelning och biståndskyldigheten för riksmyndigheterna, överenskommelseförordningen, de internationella överenskommelser som gäller Ålands demilitarisering och neutralisering samt landskapsregeringens anvisning om handräckning beaktats. Till denna del har landskapsregeringen ingenting ytterligare att tillägga utan konstaterar att de

beskrivningar och bedömningar som gjorts överensstämmer med landskapsregeringens uppfattning.

De bestämmelser om krävande handräckning mellan rikets myndigheter som ingår i förslaget kan komma att tillämpas på åländskt territorium i det fall att situationen leds av rikets myndigheter. Det kan till exempel röra sig om en terroristattack där situationsledningen enligt 4 § i överenskommelseförordningen har övergått till polisstyrelsen. I förslaget betonas att för att en krävande handräckning ska kunna komma i fråga på åländskt territorium krävs att situationen kan anses utgöra en exceptionell situation enligt konventionen om Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering, men handräckningsbestämmelsernas tillämpbarhet på Åland bör ändå bedömas från fall till fall. Landskapsregeringen anser att det är viktigt att förslaget betonar att de bestämmelser om handräckning mellan rikets myndigheter som föreslås i propositionen gäller med beaktande av konventionerna om Ålands demilitarisering och neutralisering när rikets myndigheter agerar på åländskt territorium och att bestämmelsernas tillämpbarhet på Åland bör bestämmas från fall till fall.

I utlåtandet till inrikesministeriet den 22 januari 2022 (ÅLR 2020/8694) framhöll landskapsregeringen att följande förtydligande kompletteringar borde föras in i propositionsutkastet:

1. Sidan 15 tredje stycket får följande tillägg:

"Huvudsyftet med konventionerna om Ålands internationella status är demilitarisering och neutralisering varför konventionens undantagsbestämmelser alltid ska tolkas restriktivt."

2. Ett nytt sista stycke fogas in under punkten 2.1.:

"Enligt 33 § i självstyrelselagen för Åland ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som har särskild betydelse för landskapet. Syftet med bestämmelsen är att landskapsregeringen ska involveras i för Åland viktiga frågor. Eftersom ingripanden som innefattar militära maktmedel på Åland endast ska ske i extraordinära situationer och alltid har en särskild betydelse för Åland bör sådana ingripanden ske i samråd och samarbete med landskapsregeringen. Landskapsregeringen besitter kännedom om förhållandena på Åland och ett sådant samråd innebär även ökade förutsättningar för en förankring av ingripandet hos den åländska befolkningen."

Dessa punkter har dock inte införts varför landskapsregeringen framhåller dem igen.

Landskapsregeringen framhöll vidare i sitt tidigare utlåtande att det borde tydligt klargöras att planerad handräckning av Försvarsmakten, för att skydda stora evenemang och offentliga tillställningar samt att skydda besöket av en person som åtnjuter internationellt specialskydd, inte blir tillämpliga på Åland. Riksmyndigheterna bör utreda närmare på vilket sätt man kan säkerställa att genomförandet av sådana tillfällen på Åland

kan ske utan handräckning från Försvarsmakten. Självfallet finns inte några hinder mot att sådan planering och sådana förberedelser som kan ske utanför den demilitariserade zonen sker i samarbete med Försvarsmakten.

I propositionen på sidan 35 anges "Av den uttömmande fördelningen av lagstiftningsbehörigheten i självstyrelselagen för Åland följer att det i en rikslag eller någon annan riksförfattning inte kan föreskrivas om lagens tillämplighet på Åland. Internationella förpliktelser som gäller Ålands demilitarisering och neutralisering ska alltid med stöd av fallspecifik prövning beaktas vid tillämpningen av en rikslag på Åland, men bestämmelserna i internationella överenskommelser som är bindande för Finland eller en tolkning av deras innehåll kan inte tas in i en nationell lag. I det fallet att det senare anses behövt att föreskriva om särskilda förfaranden i fråga om Åland, är det möjligt att genomföra det inom ramen för det förfarande för överenskommelseförfordningar som avses i självstyrelselagen för Åland."

Landskapsregeringen vidhåller det som framfördes i det tidigare utlåtandet och anser fortfarande att det i lagtexten klart bör framgå att planerad handräckning av Försvarsmakten för att skydda stora evenemang och offentliga tillställningar samt att skydda besöket av en person som åtnjuter internationellt specialskydd inte blir tillämpliga på Åland.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagtings självstyrelsepolitiska nämnd, info@lagtinget.ax
Landshövding Peter Lindbäck, peter.lindback@ambetsverket.fi
Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@gov.fi
Statssekreterare Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi
Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi

Hänvisning
VN/5137/2022

Justitieministeriet
Kanslichef Pekka Timonen
Kirjaamo.om@gov.fi

Kontaktperson
Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Begäran till Ålands landskapsregering om att utse en sakkunnigmedlem till en parlamentarisk uppföljningsgrupp som tillsätts för beredningen av reformen av beredskapslagen

Ålands landskapsregering har 2.3.2022 fått en begäran av justitieministeriet att utse en sakkunnigmedlem till en parlamentarisk uppföljningsgrupp som tillsätts för beredningen av reformen av beredskapslagen.

Av begäran framgår dock att uppföljningsgruppens arbetsspråk är finska. Enligt 38 § Självstyrelselagen (FFS1144/1991) för Åland ska kommunikationen mellan rikets och de åländska myndigheterna ske på svenska. Landskapsregeringen kan således inte delta i en arbetsgrupp med finska som arbetsspråk.

Landskapsregeringen konstaterar samtidigt att Ålands riksdagsledamot enligt utkastet till beslut ska tilldelas statusen som observatör. Landskapsregeringen utgår från att ledamoten i så fall även har möjlighet att yttra sig och därigenom kan framföra synpunkter rörande Ålands särställning.

Landskapsregeringen konstaterar vidare att frågor kopplade till Ålands särställning inte enbart kan hanteras av en parlamentarisk grupp utan förutsätter att en särskild arbetsgrupp tillsätts. Till denna del återkommer inom kort landskapsregeringen med motiveringar till varför en särskild arbetsgrupp är en förutsättning för det kommande arbetet med reviderad beredskapslag.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

FÖR KÄNNEDOM

Lagtingets självstyrelsepolitiska nämnd, info@lagtinget.ax

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi

Landshövding Peter Lindbäck, peter.lindback@ambetsverket.fi

Statssekreterare Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi